

27. JUUNI

1924

III AASTAKÄIK

VICHVELIN

(S.V. 24)

„Sihterajatakse... Kas küll viivad need sihid imeõieni? („Sõnajalaõis“).

Fennimore Cooper'i NAHKSUKA JUTUD.

Noorsoole toimetanud Jursi Sander. Kaaneilustuse ja sulejoonistustega.

Teine jutt:

VIIMANE MOHIKAANLANE

Esimene jagu:

FENNIMORE COOPER
MAAGUA
ÄRAANDLIK
HUPOON

TALLINNA EESTI KIRJASTUSE ÜHISUS

„Vikerkaares“ on juba varemgi kõnet olnud kuulsa indiaanilugude vestja F. Cooper'i „Nahksuka“ juttudest. Noorsoole, kes pääle põnevuse soovib veel kasvatavat ning kunstiväärtuslikku lugemist, on nende raamatute tõlkimine Eesti keele haruldaseks õnneks. Cooperi keel on lihtne ja sulav. Tema kujutab Põhja-Ameerika indiaani suguvõsade heitlusi üksiteisega ja valgenahaliste eurooplaste järjekindlat maa vallutamist. Käesolev jutt: „Maagua, äraandlik huroon“ kujutabki salkkonna eurooplaste, kelle seas on kaks daami, seiklusi põlismetsades, kus neil iseäranis palju läbi elada tuleb salatigeda hurooni-indiaanlase Maagua ja tema suguvõsa liikmete kallaletungimiste läbi. Vahva, ausa ning truud kujuna esineb selles jutus osav kütt, keda kutsutakse tema vääramatu pilgu pärast „Kullisilmaks“. Iseäranis aga veetleb lugejaid noor mohikaanide päälük Unkas, kelle kangelaslik kuju kõikides võitlustes ja hädaohtudes silma paistab ja kellest eriti järgmises, peatselt ilmuvas raamatus pikemalt kõneldakse, pätätades Unkase kangelasliku surmaga. Tema ongi noor päälük, kord vägeva mohikaanlaste suguvõsa viimane valitseja

„Viimane mohikaanlane“.

„Vikerkaare“ lugejad muretsegu omale tingimata „Nahksuka jutud“, sest paremat noorsooraamatut, kaunimini väljantud ja ilustatud, on Eesti raamatute seas praegu vaevalt veel teisi.

Rutake $\frac{1}{2}$ -aasta tellimistega!

„Vikerkaar“ on tunnistanud kõige paremaks noorsooajakirjaks Eestis, ta on võitnud kõigi noorsoolaste ja noorsoosõprade tõsise lugupidamise.

Alatasa kasvav suur ja rõõmus vikerlaspere on ikka tihedamini kogunud oma ajakirja ümber. Iga vaimustatud vikerkaarlane kogub uusi sõpru „Vikerkaarele“. Mida rohkem tellijaid, seda kaunimaks võib kujuneda „Vikerkaar“.

Järgmisel poolaastal (4. VII.) hakkab ilmuma ülipõnev Franz Trelleri jutt

„Kuningate võsu“,

mis kujutab indiaanlaste, Maya suguharu rahvaste võitlust kultuuri ja oma inimõiguste eest. Hulk huvitavaid pilte.

Lühematest juttudest toob „Vikerkaar“ Ungari koolinoorsoo elust elamusrikka jutu „Voogavad hinged“.

Reisi- ja kaugemaade seiklusist jutustab vikerkaarlastele nende lugupeetum kirjanik Sven Hedin H. Valma autoriseeritud tõlkes. Algust teeme jutuga: „Lõvijaht“.

„Vikerkaar“ peab alati silmas noorte huviseid ja elu, kogu ta mitmekülgsuses ja elamusrikkuses.

Noored! tellige aegsasti suvevaheajaks „Vikerkaar“. Ükski tõsine vikerkaarlane ei lahku nädalakski oma vikerkaarest. Eesti ärksamad noored loevad „Vikerkaart“. „Vikerkaar“ on kõige huvitavam ja sisukam noorte-ajakiri Eestis.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Nr. 26.

Vastutav toimetaja: M. Nurmik.

Tegev toimetaja: J. Neggo-Vössokotsky.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

1924.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk tän. 2 (Päevaleht). Kõnetr. 17-96. Toimetuse kõnetunnid teisipäeviti, neljapäeviti ja reedeti kella 2—3.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja „Päevalehe“ tellimiste vastuvõtjad.

Tellimishind: kuus postiga 60 mk., veerandaastas 180 mk., poolaastas 360 mk., aastas 720 mk.

LUHAME T S A N .

(Kiri sõbrale.) J u h a n J a i k .

I.

Kesk metsi elan, võsastikud, sood
Ja raiesmikud, kitsad heinamaad
On kohad need, kus Sind, mu kallist

[Lood,

Ma kannan meelen... Ajad ilusad
On nüüd, see koha kevad taevaks tegi.
Kõik metsad linnulaulust rõkkavad;
Soo taga kaugel venineb Mustjõgi,
Ja sinna ruttab Möldrioja vesi.

On kena jõe veeren, mustana kui

[nõgi,

Ta peeglin mets vaid helgib, kalakesi,
Kui imemardikaid, nii süvenenult

[vaaten.

Siin elan tasakesi, endamisi,
Ma päevi vaikseid, vaikselt mööda

[saaten.

On kaugelt näha mõni üksik mägi,
Sääl kiirgab põlluliiv kuldvärven he-

[ledaten.

Silm aastakümne eest neid kõiki nägi,
Kui metsa veel ei olnud kasvand

[ette...

Mets kasvab kõige ette, kõik lä'eb

[korra segi —

Kas pole elugi vaid eksimus ja pete?

II.

Siin tõuseb jõest suviõhtuil udu,
Mis musta metsa katab linikuna,
On ehavane punan pilvikudu;

Ja taeva serval kuu, kui pooleks lõi-

[gat muna,

Mu Võrumaad sääit vaatleb, silmin

[sünk hüpnoos.

Noist pildest ühtelugu võlutuna
Mu mõtten lendlevad nii veidran

[taktin, hoon

Õo vaimud, haldijad ja kuradid, õo-

[kullid,

Õo salalised hääled, valge udujoon
Veeroosid, õised jõest tõusvad mullid,

Kus supelnud vist näkk ja hüpann peitu,
Kui nägi mind ja vahukeed säält tulid.

Hää kuulata on õöd, kuid ära heitu,
Kui kuuled kaugelt metsast õudset kisa,

Kui nutaks väike laps, kes visatud

[ja leitud

Ei ole veel ja surren neab isa,
Lai koledus siis laotub metsa üle...

Üks igatsus on ununema visa,

Kuis õösel tahaks minna mäerinnakule,
Kuis kodumaad õöl valgelt näha tahan!

Ja ulatada käsi õöle võrratule

Ning jääda temaga ta hään ja pahan.

Hugo Lepik.

okkavate põldude ja õitsevate heinamaade taga sinetab põline laas. Seda sünget laant, seda määratumat metsa kuulatavad ümberringi vaikselt raatmaad ja rägastikku uppunud raismikud. Need eluta raatmaad on kurvad ja tühjad — õõtsuvad vaid hällinud tuuleke kõdunenud kändude vahel. Vaevalt, vaevalt sahisavad siis kaste- ja väriheinad ning kuivunud käokaatsad. Rägastikkudes, roheliste pilliroopuhmaste vahel, küürutavad üksikud kidurad männid ning paiguti sülelevad nõtked metspajude kasvud paakspuu hurmaseid kobaraid. Lopsakate sõnajalgade ja lõikheinamätaste vahelt naeratavad saledad heinaputked ja sarikeielised palderjanid päikese kiirte ereduses.

Kui kustub taevas ja süütuvad tähed, siis muutuvad veel elutumaks ja tühjemaks raatmaad. Kaugel hällitsevad nepid ja praäksuvad metspardid mültunud soolau-gastes. Nende mustavate laugaste veekogu-de pinnal tantsivad siravad taevatähed ja hõbekuu kangastus virvendab tuhandel vastuhelgil üles-alla, üles-alla. Tasa liiguvad unised lained, raagevad kaldal kasvavate kaislaste ja võhumõökade vahel, ning iga laine lallatusel värisevad osjad ja sahisavad hundipurikad.

Nende soomülgaste ümber astub rahulik õõ õhtust hommiku poole ja mustavas vee-pinnas kumavad pruunilt kaugete kuuskede kääbistunud ladvad.

Sääl kaugete kuuskede all, sääl hiides laanes ei astu rahulik õõ ega paita mahe-dalt kõrgete saarte ega sangleppade tume-rohelisi lehti: Siin tukub pilkane pime ja salalik õõ.

Määratumate kuuskede ja pedajate lad-vad sirguvad taeva öisesse avarusse — näib, nagu kannaksid nad oma nõelalistel okstel taevatähti ja latvadel kollakat kuud. Sagedasti rabistavad kullid kääbistunud kuuskede latvades ning alati lemmendab siis tasasel sahinall kuivanud okkaid sammaldunud pinnale. Pihastanud kändude ja sipelga-pesade vahel hiilivad põlevsilmalised met-salised — aeg-ajalt läbistavad õõ vaikust kullide huiked ja metskasside närvilikud hällitsused. Kaugel, kaugel krobeliste jalakate all hauguvad rebased, koonud kiirga-vate tähtede poole.

Kui kustuvad tähed ja saabub hommik, siis raagevad pikkamisi hällitsused ja pea-aegu surmavaikus lasub hämaral metsaalu-sel, kuhu ei satu kunagi päikesekiir ega hõlju mahe tuuleõhk. Siin hämaras valguses püüavad asjata päikest kidurad kasvud, sest nende üle laiutuvad avarad kuused ja pedajad ning nõrgemad kolletavad ja kõdu-nevad.

Sagedasti sööstvad saledad hirved üle kõdunenud kasvude, tarretavad vilkeks metsaserval raatmaade ja raismikkude eel. Nende südamed tuksuvad kiiresti ja nende süütu silmad vaatavad igatsedes udulooridesse mähitud soolau-gaste ja metsjärvede poole. Aga nende tumedad silmad, mis har-

junud hämarusega, ei kannata heredat valgust. Nii ei söanda ületada need erksad hirved raatmaid, vaid sööstvad tagasi hämarasse metsa.

Tihti tõusevad linnud laane ladvult kõrgele õhku — lehvivad sahvisevate tiibadega voogavas valguses. Kuid nemadki pole harjunud eredusega, pea laskuvad nad jälle väsimult laane puude okstele.

Siin mühavas metsas on süiski varjatud valgus; siin määratus laanes on varjul suurim õnn õnnedest — sõnajalaõis... See on õis, mis õitsevat jaaniõöl, õis, mis kättesaadavaks teeb kauged igatsused, seni nägematud, kuulmatud, mis suudab korda saata kõik, kõik otse kui muinasjutus.

Keegi veel pole näinud seda imeõit, aga ta hiilgav valgus terendab õõsiti taevas, kui tõuseks laane ladvult uus päike. Seda õit piiravad ümberringi paksud kuusetihnikud, pruunid pedajad sirutavad võimsalt kaitstes käsivarsi ja tihead jalakate lehtkübarad sülelevad saledaid sangleppade oksid. Valged muruidetüüred tantsivad vaikelsetel suveöödel pehmel siidisamblal, mängivad kuld-kanneldega imelugusid ja söödavad oravatele käbisid ja pähklaid.

Kes süüviks küll siia tihedasse metsa? Kes suudaks küll end läbi lüüa laiast laanest ja noppida imede õie?!

Paljud on süvenenud innukalt süngesse metsa ja nende ees on aukartuses paljasta-

tud päid. Kuid igakord kostavad siis hüüded eksinuilt ja kaikuv vastukaja hälbub raatmaalt raismikku, kuni kõik jälle pikkamisi vaikseks jääb. Ja endiselt laulavad laaned oma sünget laulu.

Äkki lajatavad metsad, kostavad kirvehoobid ja vastukaja haihtub kaugel laanes. Sihte raiutakse...

Kuused ja pedajad kummardavad latvu, värisevad jalakate ja kaskede nõtked oksad ning haavad kohavad tasa. Päikese valgust virvendab metsa alla. Kidurad kasvud sirutavad rõõmsalt oksid, nende kahvatunud lehed rohetavad ja latvadega kummardavad nad sihtide poole, kus voogab päikese valgus. Sagedasti peatuvad erksad hirved ja vaatavad igatsevail silmil mõistmatuid sihte. Linnudki laskuvad alla, sest samblale on tärnanud pohlavarsi ja angervaksu. Rästikud roomavad sooja päikese paistele ja õõsel hiilivad angervaksa puhmaste vahel metskassid ja rebased.

Kas viivad need sihid imede õieni? Sest sügavamais metsanurkades on endiselt hämar ja põlised puud laulavad oma sünget laulu.

Need sihid on valguse näitajaks eksijalle, juhatajaks imede lille poole.

Need suunad on virgutanud palju uusi otsijaid sööstma hämarasse metsa. Ja kõigil valmib mõte: pea astub keegi välja metsast, rinnal sädelev sõnajalaõis.

*Soome ärkamisaja tähtsama tegelase ja teadlase
M. A. Castréni mõtteid.*

Kõigil aegul on ümber hinnatud inimeste teeneid. Näib paratamatusena, et kõik, mis kord on esinenud meeldivas valguses, leiab pärast laimist ja alandamist. Kindel on aga ka, et kõik, mis peidab eneses igitõe, pandagu seda siis kui halvaks, laimatagu, alandatagu, tõuseb aegade jooksul ausse. Seda tõendavad nii üksikute inimeste kogemused kui rahvaste saatused. Olen kindel, et Soome rahvas annab selleks uue suure tõenduse.

Lõpetan palvetades, et see võim, mis juhib rahvaste saatusi, laseks koita päeval, kus kõik Soome pojad on uhked selle üle, et on oma isade lapsed.

Piltlik on, et mure, kuigi sügav, ei muutu Soome rahvaluules kunagi meeleheitteks. Ainult nõrga hinge valdab lootusetus, sügavas hinges aga, kuigi see asub mure paelus, peitub sisemine jõuallikas.

U N G A R I.

Kultuuriline ülevaade.

„Vikerkaarele“ kirjutanud dr. E. Virányi, Ungari keele lektor Tartu ülikoolis.

(Järg.)

Kuninganna Maria-Theresia säadis Viinis üles Ungari kaitseväge. Ta tahtis nooremaid ungarlasi sakslasteks ümber rahvustada. Kuid see ei läinud tal korda. Koolitamata „puszta pojad“ tundsid Viini tulles oma harimatust ja hakkasid usinasti õppima, et oma rahva väärtust teiste silmis tõsta. Loodi kirjanduslised ringid, kus ka Prantsuse, Saksa või Ladina kirjandust jälgiti ehk vanas Ungari vaimus edasi töötati. Pärast Bessenycy saab Franz Kazinczy (1757—1831) uue valmuelu loojaks ja juhiks. Ta on keeleuudendaja, tõlkija, uute omapäraste teoste looja, uute ja vanade Ungari raama-

tute kirjastaja. Ta toimetab ajakirju, agara kirjavahetusega õhutab ta kogu Ungaris, kus aga kirjanikke leidub, suurt tööhimu. Sääljuures võtab ta arvesse lugejate ringkonda, Ungari rahvast, kelle kultuuri tõstmiseks ta töötab kogu oma eluaja kuni surmani. Selle jaoks ohverdab ta terve oma varanduse ja ei nõua kelleltki rahalist abi. Ta on õnnelik, et luuletajate vahel on loodud side ja nad teineteisele lähemale astuvad. Pääülesandeks oli nüüd: luuletajaid tervelt maalt tähtsuse poolest kasvavasse Budapesti linna kokku kutsuda, et siis ühisel jõul rahva kultuuri tõstmiseks tööle hakata.

Patra mägi.

Franz Kazinczy kaasaeglased olid: Franz Kälcsy, Ungari hüüni luuletaja, Benedikt Viráy, keda „Ungari Horaz’iks“ nimetati, ja Aleksander Kissoludy, kes omandas surematu kuulsuse oma armastusjuttude ja muistsete Ungari saagadega. Geniaalne, kahjuks aga liig vara surnud lüüriline luuletaja oli Mihael Csokonay, kes pääle Balassit Ungari lüürikas tõuseb kõrgemale astmele. Ja selle järele ilmub suurim Ungari lüüriline luuletaja Petöfi. Pääle Cso-

milleks kirjanikud palju kaasa aitavad. Joseph Kotona (1792—1830) kirjutab parima Ungari kurbmängu: „Bánk báu“; Karl Kissoludy (1788—1830) loob oma kurbmängude, komöödiate, novellide ja luuletuste abil uue luuletajatekooli: romantilise. Ta ümber koonduvad nooremad luuletajad, ta saab pärast Kozinczy’t nende juhiks. Pääle tema surma asutavad ta järeltulijad Kissoludy-Seltsi, kes tänapäevani kirjanduselu juhtimist oma käes hoiab.

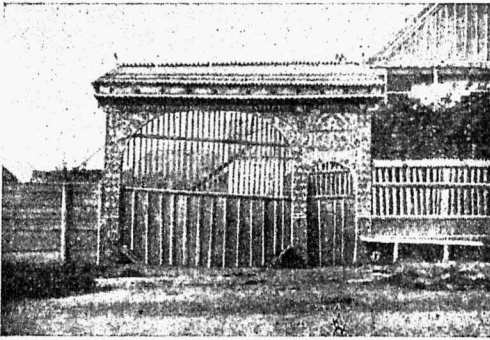
Saskó.

konay armastuslaulude, „Lilla-laulude“, on tähtis tema koomiline eepos: „Dorothea või naiste võit karnevaali üle“, kus ta algupärase andega naerma sunnib, vanapiigade puudusi pilgates. Oodide luuletajana on nimetamisväärne Daniel Berzsenyi, kes Ladina kirjanikke, iseäranis Horazi, järele aimab. Tema ood „Ungarlastele“ on liigutav ja haarav. Ta püüab oma rahvast suurte tegudele õhutada, nelle esilsade kangelastegusid ette tuues.

Ja tõepoolest algab Ungari rahval XIX aastasaja algul suurepärase kultuuritõus,

Mihael Vörösmarty (1800—1855) annab 1825. aastal eeposi trükki: „Zalan’i põgenemine“, kus ta Arpádi võidust jutustab. Ta algab: „Meie vana kuulsus, kuhu kaod sa öö pimeduses?“ See sõna tabas, sest kaebest kihutatuna hakkas Ungari rahvas tööle. Ladina keele võim lõpeb ja ka Saksa keel ei jõua emakeelt enam surmata.

Nüüd asub geniaalne laulik, Aleksander Petöfi, tööle, kelle esimesi samme luuleilmas juhivad Vörösmarty. Johann Arany (1817—1882), Ungari parem klassiline luuletaja, võidab kuulsuse oma ajalooliste

Tuvimaja värav.

eepostega vana Ungari kangelasest Nikolaus Toldy'st, hunnide kuningast Attila'st ja Buda'st. Tema ballaadide tõttu, mis täis traagilist põnevust, võrreldi teda Shakespeare'iga.

Romaanikirjanikest nimetame Nikolaus Josika, Joseph Eötrös, Sigismund Kemény ja lõpuks suurima: Maurus Jókay (1825—1904), Ungari noorsoo lemmik. Iga enam-vähem haritud ungarlase nooruspõlve mälestused põimuvad Jókay romaanide lugemise-ga.

Draamaelus mängis tähtsat osa viljakas Eduard Szigligeti. 1790. aastast asutati alguses üks, siis mitu näitlejatruppi. Esimene alaline, kivist ehitatud teatrimaja avati 1821. a. Kolozsari linnas, teine 1837. a. Budapestis. Õnneks said ungarlased oma maa kirjanikkudelt küllalt dramaatilisi teoseid etendamiseks teatrites. Ungari draamatiliseks hülgetööks pääle „Bank báu“ tuleb küll Imre Madach'i (1823—1864) „Inimese tragöödia“ lugeda. See töö on üldinimlik, sest kirjanik ei otsi omale mitte

ainet ungarlaste elust-olust, vaid otsib sügava pilguga inimese õnne ja õnnetust ajaloolises minevikus, olevikus ja tulevikus. Pääle nende suurte kirjanikkude avaldas oma töid terve hulk vähemaid. Pääle luuletaja Johann Arany (1882—1918) surma saabub aegjärk, kus haridus ja kirjandus rohkem ja rohkem maad võidab. Suurest kirjanikkude hulgast, kes tol ajal töötasid, on tähtsamad: luuletaja Julius Revicky, Aladár Komjathy ja pääle Jókay ungarlaste lugupeetum kirjanik, humorist Koloman Mikszáth, kui ka uue kirjanduse voolu esitajad Franz Herczeg ja Franz Molnár.

Sõja eelaastatel algas Ungaris suur kultuuriline murrang. Uue voolu esitajaid nimetati „läänelasteks“ (Nyngatosok). Nende eesmärgiks oli kanda haridust ja kultuuri Ungari rahva suurte masside sekka. Tähtsam selle aja kirjanik on Andreas Ady, kes 1919. aastal suri ja kes Petöfi eeskujul Ungari kirjandusele andis maailma üldinimliku euroopaliku tähtsuse. Klassilised on veel praegu elavad, anderikkamad Ungari romaanikirjanikud Sigismund Maricz ja Desider Szabó.

Kuid Ungari kultuuri edasiarenemine ei jää peatuma. Riigi jaotuse pääle vaatamata näeme oma hooleks jäetud ungarlasi Tshhehoslovakkias, Transsylvaanias ja Jugoslaavias vabade ungarlastega võidu edasi töötavat. „Iga rahva elu väljendub tema keeles,“ ütleb Széchenyi, suurim ungarlane. Sest hästi arendatud keel on parim kultuurikandja. Iseäranis Soome-Ugri rahvas peaks seda silmas pidama: „Rahvas elab edasi oma kultuuris.“

(Järgneb.)

KUIDAS LINNUD PESI EHITAVAD.

Ainetel L. V.

4

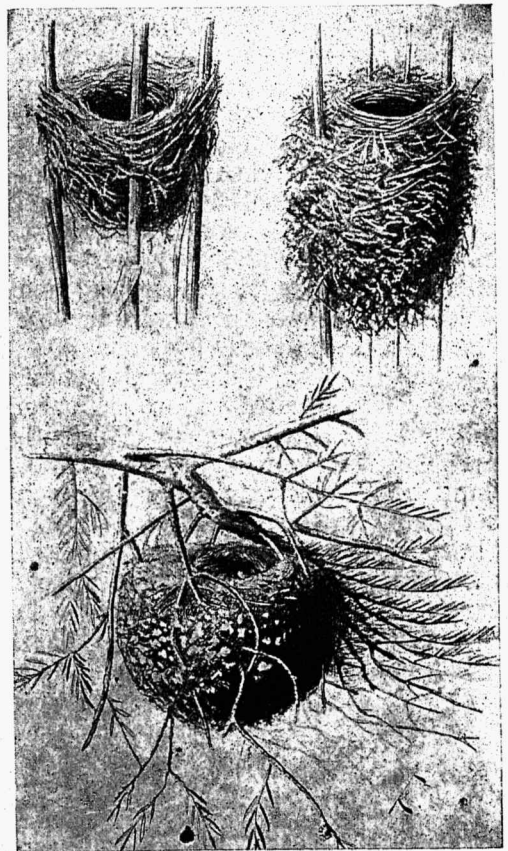
Tähelepanu väärub ka see, et röövlindudele sarnanevad rahuanmastajad tuvid seega, et lamedaid pesi ehitavad, eriti osav on meigas seesuguses ehitusviisis. Ta asetab oma pesa enamasti kõrgele puule, ent mõnikord ka madalaisse põõsaisse, eelistab aga tamme, mille tõrusid ta meeleldi sööb, siis veel kuuske ja mändi. Kuna isalind kõik kokku kannab, mis ehituseks vaja, ehitab emalind üksi. Kõik oksad, mis esimene kokku kannud, palmitseb ta lahtiselt aga korrapäraselt üksteisesse, nii et moodustub mingisugune lame liud, mille läbimõõt on umbes paari sõrme paksune. Pesa põhjas on muidugi jälle oksad ja haod, mis aga tugevamad ja risti-rästi üksteisega põimitud. Pilud, mis jäävad üksikute okste ja hagude vahele, topitakse noka abil mullaga kinni, nii et pesa väga vastupidav saab. Ehk meigas küll on arg ja ettevaatlik, julgeb ta ometi ka inimeste elukorterite lähedale oma pesa ehitada ja nähes, et teda sallitakse, muutub ta teataval määral isegi usaldavaks.

Pesa ehituses sarnaneb meikale turteltuvi. Selle tuvitõu iseloomu pahe on see, et need, saades eksitatud, oma pesa sageli ühes poegiga maha jätavad ning mujale ehitama lendavad, jättes noored tuvid saatuse hooleks, kes seetõttu näljasurenema mõistetud.

Kõigist mainitud lindest võib öelda, et nad oma pesa ehitavad elukohaks vaid enesele ja poegile. Kuid kõigi lindude juures pole see mitte

nii. Leidub sulgmeistreid, kes pesa kõrvale veel erilised hooned ehitavad, kus nad ei elutse, ent kus nad oma vara ja iluasjad hoiavad. See-

Huvitavad linnupesad.

1) Kõrrest ehitatud roolinnu pesa. 2) Samalaadiline pesa samblast. 3) Pöialpoisi (Goldhähnchen) peen pesa.

Kraelinnu pesa.

suguseid pesi nimetatakse lehtlaiks ning linde, kes neid ehitavad lehtla-
lindeks. Nende hulka kuulub krae-
lind, kes elab Austraalia sisemaal.
„Pidusaal“, mida need linnud ehitava-
vad, tehakse võrdlemisi kiirelt üles
ent teda tarvitatakse ka väga lühiki-
kest aega ja sageli alatakse juba
paari päeva järele uue hoone ehitust.
Mõlemad linnud töötavad sääljuures
nii suure agarusega, millest järeldada
võib, et seda enese rõõmuks teevad.
Ka zooloogiaaedades võib nende tööd
jälgida, kuigi sääl ehitus ei saa nii
ilus kui kodumaal, vabas looduses.
Kõigepäält otsib linnupaar välja mõ-
ne painduva oksa, vajutab ta jäme-
dama otsa poolt maa sisse ning teeb
sedasama ka teisel pool, nii et oksad
üleval kokku puutudes kerge katuse
moodustavad. Kui oksad enesest
tarviliselt ei paindu, siis teeb seda
lind ise, painutades nokaga oksa.
Nüüd võetakse põrand käsile. Jälle

säätakse üksikud oksad risti-rästi,
nille otsad ühte põimitakse, sar-
nanedes seega korvi põhjale. Kui
ehitus valmis, lendab lind läikivate
asjade otsingule, mis sageli päevi
vältab.

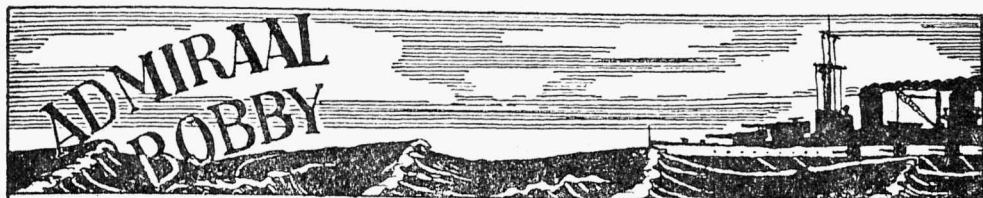
Nagu meil harakas ja ronk kõike
läikivat, mis neile silma puutub, nok-
kas oma pessa kannavad ja sageli
ehteasju elumajust avatud akna kau-
du ära viivad, nii korjab k r a e l i n d
kirevaid paelu, läikivaid kive, kon-
nakarpe, hambaid, paberiribu, konte,
klaasi- ja portselaanikilde, sulgi j.
m., mida ta siis püramiidi-taoliselt
oma ehtehoone ette kuhjab. Milli-
ne jõud linnul, järeldub sellest, et
töölised oma kadunud nuge ja kir-
veid hoolsa otsingu järele sageli
kraelinnu lehtlast leiavad.

Seega lõpetame oma küllastuse
sulgmeistrite juures. Nägime, et ehi-
tusviis oli niivõrd mitmesugune kui
meistrid ise, kuid siiski juhitud ühi-
sest soovist: ehitada eluase, mis
oleks küllalt otstarbekohane ning
ühtlasi mõnus varjupaik enesele ja
oma poegile.

Kui sa, mu noor sõber, oled ränna-
kul läbi metsa, üle nõmme ning hei-
namaa, vaata hoolsasti ümber, et sa
üles ei kohuta õnnelikku linnupaari.
Jälgi rõõmuga väikese ehitaja hool-
sust ja osavust ning ära sega teda
töös, mille küljes ripub ta väike sü-
da kõike unustava armastusega. Kui
see majake on ka vaid kõrttest ja
raagudest, samblast ja sulgedest ning
väljumiselt iluta, on ta ometi väikese
linnupaari ülim õnn ja uhikus.

(Lõpp.)

Georg Fröschel. Tõlk A. V.

Kaheksas päätükk.

Bobby puusärgis ja võitlus müüri.

Kell kolm öösel ilmused keisrikoja ülimad aukandjad Bobbyle määratud ruumidesse, et viia ta Tema Majesteedi juure. Saal oli tühi ja lambid kustunud. Üllatavalt vaatasid vürstid, printsid ja mandariinid üksteise otsa ning hirmus aimdus läbistas nad. Kus oli väike valge prints, keda ootas keiser? Oli ta teise ruumi viidud, oli ta peitnud enda? Kus ta oli, Jumala pärast, kus ta oli? Ei tohtinud lasta oodata keisrit!

Kui üks mandariinidest leidis seinas augu, mille läbi Bobby põgenes, läksid õueametnikkude kollased näod veel kollasemaks, ning kõik teadsid, et oli juhtunud midagi hirmsat. Valge prints, võimsa kuninganna ainus poeg, Inglismaa troonipärija, oli röövitud!

Kellelegi ei tulnud meele, et Bobby võis põgeneda vabatahtlikult. Viimaste aastate kestes oli Hiina keisrikojas läbi elatud liig palju saladuslikke ja jubedaid asju, et mitte teada kohe, kes röövis või tappis võõra printsi. „Hung-Hung!“ sosistasid siidi riieetatud aukandjad, ja igati tundis mõõgatera enda kuklas.

Hungid olid vaenlased, kellega Hiina keiser pidas lõputut, hirmsat sõda juba aastakümned. Hung oli üle riigi laialilagenenud salaselts, liit, mis oli säädunud sihiks endale, välja ajada valitseva soo, et tõsta troonile vana Mingide suguvõsa. Hungid taotlesid oma sihti kõigi põrandaaluste, varjatud ning seda julmimate abinõudega. Liidu liikmed olid poetanud endid igasse ametisse, igasse lossi, ning arvutud vägivaldteod terve riigis pandi nende arvele. Nad kohustusid pimesi kuulama oma juhte, täitsid fanaatilise truudusega nende käsk, ning kahtlemata ja värisemata oh-

verdasid oma elu või oma sugulaste elu, kui oli vaja täita pimedast mõjuva, nägematu ja tundmatu käsku.

Juba mitu korda vapustasid hungid oma tegudega rängasti keisri võimu. Kuid seekordne hoop näis olevat küllaldane, et lõpulikult kukutada trooni. Nad olid röövinud või isegi tapnud printsi, kelle oli saatnud siia Inglismaa kuninganna sõpruse märgina. Seda ei või iialgi andeks anda Inglismaa, terve Euroopa. Inglise laevastik, Inglise sõjavägi maksavad hirmsasti kätte, Inglismaa ajab troonilt valitseva soo ning tuleb ehk jälle Mingide aeg.

Liig palju oli mängus. Bobby kadumist ei saanud varjata keisriema, Hiina tõelise valitseja eest. Kuuldes, mis juhtunud, kukkus vana daam maha kui elutu. Kuid ta tõusis kohe ning andis käsud, mis panid värisema kõik ametnikud. Prints pidi leitama, pidi leitama nelja päeva jooksul, muidu surevad viiendal päeval iga teine minister ning iga kolmas mandariin mõõga läbi. Kõik lossivahid pandi raudu ja saadeti vanglasse. Pooled neist pidi poodama, kui saja tunni pärast Walesi prints ei ole lossis.

Hommiikul vara suurendati vahtide hulka kindral Cuningi ja doktor Grollmanni tubade ees, ning neile anti käsk, mitte lasta eurooplasi välja lossist. Igati pidi takistatama, et inglased ei saaks teada printsi kadumisest. Inglismaa ei pidanud hirmsast sündmusest teada saama, enne kui ei ole kindlaid teateid printsi saatuse kohta. Selle tõttu juhtuski, et ajakirjanik Fellowful elas läbi ebameeldiva seikluse.

Bobby sissesõidul ei lastud teda lossi, kuid ta tahtis tingimata kirjutada Bobby vastuvõtmisest Hiina keisri poolt. Öö hülis ta kui kass ümber lossi müüri ning viimati hommiikul riskeeris. Suure vaevaga

ronis ta ühel madalamal kohal üles, et vaadata keiserlikku parki.

Kuid vaevalt sai ta müürile, kui ilmusid nelj sõdurit, ähvardades mõokade ja piikidega, ning oleksid peaaegu tapnud ta, poleks prillid äratanud aukartust hiinlastes tema vastu. Nad leppisid sellega, et mässisid ta üleni kõitesse ning viskasid ta süngesse keldrisse, kus olid talle seltsiks ainult hiired ja rotid.

Hiina sõjavägi noil päevil just ei õnnistanud eurooplasi. Terved korpused mobiliseeriti, et leida Bobby või ta mõrtsukad. Hiina oli ärevuses. Maakondade kuberneri käsutasid kümneid tuhandeid põllutöö-

Tal oli palju aega murda pään oma seisukorra ja tulevikku üle, sest juba mitme tunni eest oli ta ärganud minestusest, ning ikka veel ei olnud märgata mingit muudatust. Ta lamas seotult väikeses, liikuvast puukastis, kirstus. Liikumine oli väga omapärane, rahutu, hüplev ning asjata püüdis Bobby ära arvata ta põhjusi. Kastis, milles Bobby lamas, ei raputanud inimeste käed, ka ei olnud ta vanakriil ega laeval, selleks olid tõuked liig järsud, kiired ja korratud.

Nii möödusid hirmsad, lõputud tunnid keha- ja hingepiinades. Viimati pääle tugevat raputust jäi kirst paigale. Möödus natuke aega, ilma et oleks miski liikunud

Üle müüri vahtis Fellowfulli hirmunud nägu.

lisi läbi otsima iga maanurka. Majad linnas tuhnisid sõdurid läbi katusest keldrini. Valvati jõgesidki ning kahtlased kohad jõgedes otsiti läbi. Põõsastik metsades, koopad mägedes — kõik otsiti läbi, kuid Bobby jäi kadunuks. Keisriema käis kui vaim mööda lossi saale tundidekaupa. Ta nägu oli kõhn valvamisest ja palumisest. Keegi ei julenud talle läheneda. Noor keiser nuttis, saades teada, mis juhtunud tema väikesel külalisesega.

Kus oli Bobby, väike Liverpooli tänava poiss, kelle pärast oli ärevuses suurim riik maailmas, ning kelle pärast keiser valas pisaraid?

Ta oli puusärgis, väikeses kaheksakandilises puusärgis, millesse ta vaevalt mahtus. Ta jalad ja käed olid seotud, suu suletud rätikuga, kuid ta elas. Ta elas ja hingas. Ainult liikuda ja karjuda ta ei saanud — segasid nõõrid ja rätik suu ees. Mõtelda ta võis. Ning ta mõtles: „Kus ma olen, mis tehakse minuga, kas surmatakse mind ja — mis puusärg on see, kus ma olen?“

Ümberringi ning Bobby arvas juba, et röövlid unustanud ta tema kitsikuses, kui ta kuulis ebamäärasteid hääli teinepool kirstuseinu, kobinat ja naginat — ning kirstu kaas kerkis Bobby lamas selili ja vaatas üles selge öise taeva poole.

Kuid kohe haarasid kaks tugevat kollast kätt ta, tõstsid kastist, kus ta lebas, kandsid edasi paar sammu ja asetasiid murule. Bobby lebas kahe mehe jalgade ees, kes puhkasid kuskil metsas väikesel lagendikul. Puu külge seotult sõi väike hobueesel, kellel rippus kast kummalgi pool sadulat. Bobby taipas kohe, et üks neist kastidest oli kirst, milles oli lebanud tema, ning et tõuked, mida ta tunnud, põhjustas hobueesli liikumine. Mis küll võis olla teises kastis?

Mees, kes oli tõstnud Bobby kastist, läks nüüd tagasi eesli juure, avas teise kasti, tõstis säält välja kinninõõritud kompsu ja pani maha Bobby kõrvale. Suure vaevaga pööris Bobby pää — ainus liigutus, mille ta suutis teha, ning teda läbibistas soe tunne, mis oli tühtlasti troost ja kaastunne. Tema

kõrval rohul lamas siidiseis riideis Hiruto, väike printsess, seotud niisama kui temagi. Ta kurb pilk juhtus kokku Bobby pilguga ning naeratus libises üle ta näo, vaatamata kõigi valude ja kartuse pääle.

Vandeseltslased, kes puhkasid murul, olid nüüd riietatud peaaegu kui kerjused ning kandsid endaga kaasas korve savinõudega, pottide ja kruusidega. Nii liikusid nad edasi rändavate kaupmeestena ning igatiüks pidi arvama, et kastid eesli seljas sisaldavad nende kaupa. Niiviisi nad olid pääsnud seni sõdurite ja politsei käest, kes otsisid Bobbyt.

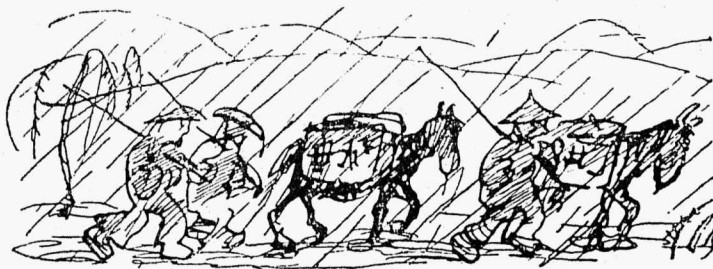
Bobby ja Hiruto olid maas sarnases

Bobby kätel oma väikeste valgete hammas-
tega. Ta ohverdas aja, mille jooksul ta oleks pidanud sööma riisi, et kinnitada end, ta loobus toidust, mis talle pidi olema väga tarvilik, et vabastada Bobbyt.

Bobby ei saanud tänada, kuid ta mõistis, et tüdruk tegi tema jaoks enam, kui oli keegi teinud enne, ning sügav tänutunne täitis ta südame.

Hiruto ei saanud lõpetada oma tööd. Varsi lähenes neile seesama hiinlane, tõstis esiteks Bobby ja siis tüdruku tagasi kasti. Siis suleti jälle kaas Bobby kohal ja algas kiikuv ja hüplev sõit.

Bobby lamas kitsas kastis ja kannatas

Ja edasi läks õõtsuv sõit eeslite seljas.

asendis, et nad ei võinud näha, mis teevad mehed, kes neid vedasid endiga. Nüüd tuli üks rõõvleist laste juure, kummardas ja võttis neil rätikud suu eest. Kergendatult hingas Bobby värsket õhku ning nüüd vast tuli täiesti mõistusele. Kuidas valutasi tal liikmed kõidikuist ja milline nälg oli tal!

Sääl pani hiinlane, kes vabastas nende suud, laste päade juure kaks kausitait keedetud riisi. Ahnelt tõstis Bobby oma näo valgete terade kohta ja vajutas suu pehmesse, maitsevasse toitu. Käsi ta ei saanud tarvitada, need olid ikka veel seotud seljale. Hiruto kummardas niisamuti riisi kohta, ja hiinlane läks tagasi oma seltsiliste juure.

Ikka sügavamale riisisse vajutas Bobby oma näo, neelates toitu kui loom. Korruga ta tuksatas. Ta tundis, kuidas kisti kõidikuid kätel ning puudutas ta käsi midagi pehmet, jahedat. Nosis hiir tugevaid kanepinõore? Ei, mitte hiir, vaid väike Hiruto. Tüdruk oli kasutanud aja, kui neid ei pannud tähele keegi, oli veeretanud enda Bobby lähedale ning nüüd ta närts kõidikuist

hirmsasti. Terve keha valutasi tal tõugetest vastu kasti seina, kinninõõritud liikmetes jäi veri seisma, kuid tal oli veel kindel lootus südames. Ta ei olnud ükski, Hiruto, väike printsess, oli lähedal ja naeratas. Ta ei tohtinud ahastada veel. Ta väikesed hambad olid närinud kõidikuist Bobby kätel. Võib olla, õnnestus neid läbi närida!

Bobby võttis kokku terve jõu ja katsus katki rebida kõidikuist. Veri tungis talle pähe, silmad tungisid välja pääst, — asjata! Ta oli liig nõrk. Väsinult ja hingeldades langes ta tagasi kasti põhjale.

Kuid ei, ta ei tohtinud loobuda! Veel korra pingutas ta end, sirutas ja ringutas, ja korruga — raks! — läksid katki nõõrid. Ta käed olid vabad!

Esiteks ta ei saanud küll liigutada end, sest nõõrid olid teinud tuumaks ta liikmed. Kuid natukese aja pärast tuli neisse jälle tagasi jõud ja värskus. Bobby hakkas valandama kõidikuist jalgade ümber. Kuid kui sõlmed olid peaaegu lahti, peatus ta, oli veel liig vara vabastada end täiesti,

sest oli võimatu pääseda kastist, mis oli eesli seljas, ilma et vandeseltslased ei märkaks seda. Pidi ootama järgmise peatuseni, et tabada parajat juhust põgenemiseks.

Bobby talitas ettevaatlikult ja julgelt, ükski täiskasvanud inimene ei oleks teinud paremini. Ta sundis end rahule, jäi liikumata ja vaikselt lamama enda hüplevas vanglas ja kannatas ära hulk tunde selle kolleda rännaku piinu.

Lõpuks peatus eesel, hiinlane avas kasti ja tõstis välja ta. Poiss hoidis käed ja jalad, kui oleksid need veel seotud, ja ööpimeduse tõttu õnnestus tal petta röövlit. Hiinlane võttis Bobby käele kui kompsu, kandis ta eeslist eemale paar sammu ja viskas ta maha rohule. Natukese aja pärast pani ta väikese printsessi Bobby kõrvale maale, viskas hobuseteki üle nende ja läiks tagasi teiste juure, kes lebasid sääl lähedal väikese lõkke ümber.

Bobby oli täiesti ärkvel, kuid ta sulus silmad ja tegi kui oleks ta minestanud. Alles mõne aja pärast, kui vaikisid hiinlaste hääled ja tulepragin, avas ta silmad ja liukkas kõrvale teki. Jälle nägi ta enda kohal tähist taevast, kuid ta märkas, et seekord ei olnud nad aasal, vaid kuskil krobelsisel, kivisel pinnal. Ettevaatlikult tõusis Bobby püsti.

Vandeseltslased olid uinunud oma tule kõrval. Ruttu vabastas Bobby käed ja jalad köidikuist, kummardas siis ja liukkas kõrvale teki, mis varjas pundart ta kõrval. Väike Hiruto lamas külmadel kividel, silmad suletud — ta näis olevat surnud.

Korruga peatus Bobby süda silmapilguks, kuid see silmapilk avas talle uue maailma. Ennetundmatu valu läbistas ta, kui ta kummardas kahvatu, liikumatu näokese kohal. Suured pisarad tulid silmi, ta päävajus ja tahtmata puudutasid ta huuled võõra tüdruku kahvatud suud. Siis ärkas tüdruk minestusest.

Möödus silmapilk. Ruttu võttis Bobby noa ja lõikas katki Hiruto köidikud. Siis haaras ta tüdruku käe ja tõmbas ta endaga pimedusse. Lapsed jooksid.

Mõne sammu pärast ümbritses ööpimedus neid, kuid Bobby märkas, et vasakul ja paremal pool teest mustas kuristik. Ning

kui süngelt ja ähvardavalt kerkis nende ette korruga nelinurkne torn, siis teadis Bobby, mis kummaline tee see oli, mida mööda nad jooksid Hirutoga. Nad ruttasid mööda röögatut laia müüri, millel vahetevahel kerkisid vahitornid. See oli suur Hiina müür, millel põgenesid lapsed, lõpmatu müür, mis piirab hiiglasuurt riiki, mis läheb üle orgude ja kõrgustikkude, üle lõpmatute lagendikkude ja metsikute mägestikkude. Seda müüri mööda, millega ei saa võrrelda teist inimeste kätetööd, põgenesid lapsed; nad ei saanud kõrvale pöörduda, sest müür oli üksikeist meetrit kõrge ja ööpimeduses ei leidunud ühtki treppi. Sellepärast nad püüdsid võimalikult kaugele pääseda jälgijaist. Kuid nad olid nõrgad ning liikmed ikkanged pikast lamamisest.

Juba varsi hakkas Hiruto tuikma, ja Bobby pidi teda toetama. Kuid liihikese aja pärast tundis ka tema, et ta hakkas nõrke-ma. Ta pidi leidma peiduurka, mingi varjatud koha, muidu kukuvad nad mõlemad, ning järgmisel hommikul leiavad röövlid nad.

Nad saabusid järgmise vahitorni juure ja Bobby otsustas siin otsida mõne urka enda ja Hiruto jaoks, sest jalad ei kannud neid enam. Hoides tüdruku käest, astus ta sisse torni madalast uksest ning oli nüüd täiesti pimedas ruumis. Kuid siin pidi olema mingi trepp, mis viib üles torni. Ahaa! Ta käed leidsid kerge, peenikese puuredeli, mis viis järsult üles. See ehk päästis. Pikema järelemõtlemiseta võttis Bobby Hiruto selga ja hakkas suure vaevaga, kokkukurutud huulte ja värisevate põlvedega üles ronima aste astme järele.

Milline töö oli see, kui raske oli Hiruto keha! Kuid ülimiimiliku pingutusega õnnestus see, Bobby astus Hirutoga ülemisele platvormile, ja samal silmapilgul langes jõuetult maha. Kui surnud lamasid lapsed külmadel kividel, pääkohal õne, must taevast, all lõpmatu müür, mis lookles kõrgel mäeseljaku.

Bobby ärkas aohämaruses. Puhus vinget tuul mägestikust, tungis läbi ta ülikonnaräbalate; ta lõdises külma käes. Kuid siiski nautis Bobby pilti, mis avanes ta silmadele. Ülalt tornist avanes vaade kaugele üle kal-

juse piiriäärse mägestiku ja langmaa, millelt praegu kerkis udu. Kuid suurepäraseim oli suur müür, mis lookles suure maona üle mäeharjade, mis hallina ja võimsana tõusis kõrgeimaini tippudeni, et laskuda siis järsult alla äkiseist kallakuist.

Kuid — mis see oli? Müürile lähenesid inimesed. Need olid kerjusriideis hiinlased, kes näisid jälgivat jäljele, mille nad leidnud müüri liival. Päikesekiir riivas neid ja Bobby nägi, et lühikesed mõõgad välkusid nende käes. Need olid röövlid, kelle käest nad olid pagenud mõne tunni eest. Põgenemine oli tulnud avalikuks.

Hirm valdas Bobby. Mis suutis ta oma nõrkade kätega teiste sõjariistade vastu, kuidas pidi ta kaitsma end ja Hirutot, kui nad leitakse tornis? Ning et nad leitakse, oli kindel, sest ta nägi selgesti jälge, mille olid jätnud tema ja Hiruto tolmul. Röövlid tulevad torni uksest, tulevad üles mööda redelit — ja siis, siis oli lõpp temal ja väikesel tüdrukul. Heledasti välkusid hiinlaste mõõgad päikesepaistel.

Bobby tuges vastu torni äärt ja tundis, kuidas peksis ta süda. Kuid siis sai ta tagasi enesevalitsuse ja äratas Hiruto, kes väsinult magas kõvadel kividel. Tüdruk ärkas, kargas üles ja nägi röövleid, kes olid juba üsna torni lähedal. Kurvalt, alistudes saatusele, langetas ta pää, tasa puudutas ta käsi Bobby kätt — ta oli valmis surema. Kuid Bobby oli mees ja ei tahtnud surra.

Torni luugist paistis redeli ülemine ots. Bobby haaras kinni sellest, raputas ja kiskus, ning redel hakkas liikuma. Ta raputas veel, tõmbas kõigest jõust mädanenud puud — ragin, ja redel murdus. Ülemise osa tõmbas Bobby torni, alumine kukkus tumeda mürtsuga maha.

Hiinlased kuulsid mürtsu. Nad vaatasid üles ja nägid lapsi läbi laskeaukude. Mõõkadega viibates ruttasid nad torni juure ja hüüdsid alt midagi. Bobby ja Hiruto heitsid maha, ei liigutanud end ega vastanud midagi.

Nähes, et lapsed ei tule alla hääga, astusid nad torni ja Bobby kuulis, kuidas nad katsusid redelit püsti sääda. Kuid see oli liig lühike ja röövlitel ei õnnestanud pääseda luugini.

Koledalt kõlas meeste vihakisa üles, kuid Bobby ja Hiruto ei kuulnud. Tarretanud lamasid nad maas ja ootasid otsa, mis pidi järgnema varsi. Röövlid võisid ju kerge vaevaga tuua redeli ligemast tornist ja kuidas pidi Bobby siis takistama neid?

Kuid hiinlased ei hakanud aega raiskama teise torni minekuga ja redeli toomisega. Bobby kuulis kobinat torni välisseinal ja vaatas laskeaugust, mis see on. Lõpp lähenes, ja lähenes kiiremini, kui ta võis arvata.

Üks röövleist oli toonud välja murtud redeli ja säädnud ta välisseina najale. Ta ei küüinud küll ülemise ääreni, kuid hiinlane ronis siiski väga otsustava näoga üles. Viimasel redelipulgal olles võttis ta mõõga hammaste vahele, puuris sõrmed müüripragude vahele ja hakkas üles ronima.

See õnnestus tal. Pikkamisi ronis ta, kinni hoides käte ja jalgadega, sitke keha vastu müüri surutud. Juba kuulis Bobby ta hingeldamist, juba paistis ta nägu üle müüri ääre, välkus paljas mõök ta hammaste vahel. Järgmisel silmapilgul pidi ta olema tornis.

Bobby kükitas nurgas Hirutoga ja ootas surma. Korraga kõlas nõrk pauk alt. Hiinlase nägu moonus hirmsasti. Ta suu avanes, mõök kukkus, kohe lasksid käed lahti torni ääre ja karjatades kukkus ta alla.

Bobby ja Hiruto kuulsid ta keha kukkumise tumedat mürtsu, ning varsi pääle seda kuuldus mitu pauku järgimööda. Hiinlased all karjusid ja põgenesid. Kui hallid jänesed jooksid nad edasi mööda müüri, kargasid üle ääre ja uskumatu osavusega ronisid alla ning kadusid kalljude sekka teine pool piiri. Kuid Bobby ja Hiruto hoidsid end veel üksteise ligi, sest nad ei teadnud, olid nad pääsnud või ähvardas uus vaenlane.

Kuid nad olid päästetud. Alt hüüdis hää, mis armsana tungis Bobby südamesse: „Bobby!“ Poiss tõusis ja tuigerdas viimase jõuga torni ääre.

Alt kõlas teine hää: „Väike Kõrgus, meie oleme siin!“ Bobby vaatas üle ääre ja all seisid — John Croft, tüürimees, ja madrus Finn, viibates käega. Korraga jooksid palavad pisarad üle Bobby põskede, ta viipas käega ning langes minestusse.

Tulles jälle meelemärkusele, leidis ta end isa süles ja vaatas otse ta sinistesse, häädesse silmadesse, mis armastusega vaatasid poisssi. Bobby hakkas tal ümber kaela ja sosistas: „Isa!“

Kuid John Croft oli ettevaatlikum kui ta poeg. Ta nägi Hiina tiidrukut, kes seisis Bobby lähedal, nägi madrust Finni — mõlemale oli Bobby Inglismaa troonipärija. Kumbki ei tohtinud teada saladust, mis sidus teda poisiga. Sellepärast ei vastanud ta õrnusele, vaid ütles aupakliku tooniga: „Kuninglik Kõrgus on väsinud, Kuninglik Kõrgus peab magama.“

Hämmastunult vaatas Bobby isa poole. See tõmbas kõneledes oma parema suunuga viltu ja tegi hirmsa grimassi. Nüüd taipas Bobby: „Jah, ma tean, sa oled minu poeg Bobby.“

Sellepärast naeratas Bobby, tõmbus kerra merimehe põlvedel ja ütles tasa: „Jah, ma tahan magada.“ Siis sulus ta silmad.

Ü h e k s a s p ä ä t ü k k .

Väga lühike päätükk, milles Bobby kõneleb ühe keisri ja printsiga, igatseb printsessi järele ja siiski saab õnnelikuks.

Alles teel tagasi Pekingi sai Bobby teada oma päästmisloo. See oli lihtne, kuid siiski imelik. Kui Bobby kadus lossi müüri alla, ei leidnud John Croft rahu. Ta jäi terveks ööks lossi lähedusse. Niisama oli lugu ka madrus Finniga, kes ei pääsinud enda korteris ning kes vähemalt eemalt tahtis valvata oma printsi. Sellepärast kõndinud ta rahutult lossimüüri läheduses, ning säääl saanud mehed tuttavaks. Aohämaruses märganud nad, kuis ronis salk hiinlasi välja maa-alusest käigust ning kiiresti sidusid eesli selga kaks riidesse mähitud kompsu, mille sisu ära arvata oli võimatu. Kohe äratas see kahtlust Finnis ja tüürimehes, kuid nad ei teadnud, kui lähedalt puutus neisse kompsude sisu.

Kuid kui järgmisel hommikul algas ärevus Pekingis, siis pärisid nad kohe selle põhjuse järele. Vaevalt said nad teada, mis juhtunud, kui nad istusid hobustele, mis nad võtsid karavanist, varustusid püssidega ja läksid teele tõlgi saatel. Nad teadsid, missuguses sihis lahkusid röövlid linnast.

Neil oli õnne. Nad leidsid röövlite jäljed ja

jälgisid neid mägestikku, suure müüriini. Ning nüüd jõudsid nad just parajal silmapilgul, et päästa Bobby ja ta väikese sõbranna surmast.

Nüüd istusid Bobby ja Hiruto väikesel vankril John Crofti ja Finni vahel, ning sõitsid kiiresti Pekingi poole. Vaevalt mõned penikoormad olid nad sõitnud, kui nad kohtasid eskadroni ratsanikke, kes nad peatas. Bobby andis end tunda ohvitseridele ning pääle lugematu hulga aukartusavaldusi, tahtis see ta asetada hobuse selga ning viia kiires korras keisri juure. Kuid John Croft ja Finn ei olnud nõus. Nad vandusid, et ei lase printsi enam silmist ning saadavad ta isegi keisri juure. Hiinlane pidi järele andma. Ratsanikud pöörsid ümber ja saatsid vankrit ta teekonnal.

Edasi sõites kohtas Bobby ikka uusi sõjaväesalku, mis olid väljas teda otsimas ning mis nüüd tulid auvaltadena saatma teda. Järgmisel päeval saatis poisssi juba terve sõjavägi ning kui ta lähenes Pekingile, tõusis tolm, mis tõstis lugematud hobused taevani ja Bobby sõit linna kujunes võidukäigu sarnaseks.

Keiser, kellele kohe teatati Bobby päästmisest, säras õnnest ja käskis kohe tuua Bobby enda juure. Kuid esiteks ei tahtnud Bobby midagi teada keisrist. Ta tahtis näha oma sõpru, ning hääd hiinlased pidid vabastama Cuningi ja doktor Grollmanni. Nood ei teadnud midagi Bobby seiklusist ning surusid ärevuses Bobby käsi, kuuldes ta jutustust läbielatud hirmudest.

„Ja kus on see prillidega härra, kes kirjutab ajalehes?“ küsis Bobby, kui mõõdus esimene ehmatus ja rõõm.

Nüüd algas meeleheitlik otsimine ja juurdlemine, ning lõpuks tiriti härra Fellowful välja keldrist. Ta elas läbi hirmsad päevad ja veel hirmsamad ööd, kuid ta näitas, et vaatamata lühikese nägemise pääle, ta oli täismees. Ta ei teinud palju välja kannatustest, mis läbi elatud, vaid tundis isegi rõõmu sellest kummalisest seiklusest. „Ma kogusin väga huvitavaid andmeid ja kirjutan toreda artikli Hiina külaliste vastuvõtlikkusest meie ajalehele,“ ütles ta kuivalt.

Siis teatas ülim lossi aukandja, Tema

Majesteet ootavat prints. Nüüd, kus ta näinud oma sõpru, oli Bobby nõus minema keisri juure. Kuid ta nõudis, lastagu ka ta kaaslased Taevapoja juure. Küll nuttis ja hädaldas ametnik, miski ei aidanud. Ta pidi teatama keisrile sellest soovist, ning sündis ime: Tema Majesteet oli nõus näitama end mitte üksi võõrale printsile, vaid ka selle saatjatele. Kindral Cuning, doktor Grollmann, Finn ja Humbert Fellowful tohtisid saata teda.

„Ka see härra tuleb ühes,“ otsustas Bobby, ja osutas oma isa. „See on —,“ ta peatas veidi, „see on tüürimees Croft, kes päästis mu elu.“

Nii sammus Bobby oma suure saatkonaga läbi lugematute saalide ihukaitsevää lõpmatute ridade vahel. Lõpuks avanes troonisaali uks. Ta sõbrad jäid seisma uksele, üksi Bobby astus kallutatud ja lakitud imeruumi. Admiraaliülikonnas, mõök küljel, kübar käes, sammus ta üle põhmete mattide estraadi poole tagaseinal, kus istus keiser raudriides mõõgameeste, lehviku- ja lipuohvitseride ja õuametnikkude keskel.

Ta istus oma jalgadel, nagu on Hiina komme, ja oli kui väike, liikumatu savinukk hiilgavate siidi ja kulda riietatud ametnikkude hulgas. Ta nägu oli kitsas ja väga õrn, kollane; see oli pois, peaaegu laps, kes istus sääli elutus rahu, ning kelle silmad olid ebamäärase ilmega pöördud Bobby poole.

Bobby läks üsna trooni lähedale. Ta ei kartnud, ei olnud isegi kohmetanud, sest viimaste päevade jooksul oli ta läbi elanud nii palju kohutavat, et nüüd ei suutnud ükski asi pöretada teda. Viisakalt kummardas ta kolm korda, võttis paberi, mille oli annud Cuning talle, ning tahtis hakata ette lugema tervitussõnu, mis olid ette kirjutatud ministrid.

Kuid ta ei jõudnud teha seda. Kuulmatu, ennenägematu asi juhtus: Noor keiser tõusis istmelt, kus ta oli sarnane jumalakujule, ning tuli alla estraadilt väikese külalise poole.

Ning seistes vastamisi selle õrna, võõra, kuid siiski ilusa lapsega, valdas imelik kohmetus Bobbyt. Keiser vaatas talle otsa tuhmilt hiilgavate, mustade silmadega ja oli lõpmatu kaugel, kuid siiski lähedal. See

oli inimene, laps alles, kuid siiski eemal kõigest maisest. Tundus tagasihoidlikkus, mis oli enam kui suurim uhkus. See laps, kes valitses neljasaja miljoni inimese üle, ei olnud iialgi olnud laps.

Selge, heleda häälega ütles keiser mõned sõnad, mis pidid väljendama, kui rõõmus ta olevat Bobby külaskäigu üle, ta lootvat, et ta kuninglik vend, nii nimetas ta Bobbyt, unustab viimased hirmsad päevad ning puhkavat keiserlikus lõbulossis Van-schu-schanis. Pääle seda ulatas ta Bobbyle väikese kollase lipu. See oli suurim kingitus, mille võib anda keiser; see andis lipu omanikule õiguse elu ja surma üle Hiinas.

Nüüd kummardas väike keiser pää, Bobby kummardas kolm korda ja vastuvõtt lõppes. Bobby oli nii segane ja pimestatud, et ta peaaegu tuikus, astudes välja saalist, kuna poiss-keiser juba jälle istus troonil kui jumalakuju ning liikumatu näoga vaatas järele Bobbyle.

Olles jälle oma toas sõprade hulgas oli Bobbyl ainus kindel tunne: „Ma olen rõõmus, et ma ei ole keiser,“ mõtles ta, tuledades meele kollast, üksildast poissi.

Järgnesid mõned imekaunid päevad keisri ruvilossis. Sinna saatis keiser kingid külalistele, igauks neist sai toredaid vaase, vanu sõjariistu, siidiriidet ja suurimate Hiina kunstnikkude maale. Bobby sai tuhat aastat vana mõõga suurepärase tüpes, mis oli ilustatud paljude kalliskividega. Väike Hiruto tõi selle kingi oma keiserliku venna käsul. Ta jäi, niikaua kui Bobby oli Van-schu-schanis, poisile mänguseltsiliseks ja lapsed viitsid mõned lõbusad päevad nõiduslikkaunis lossi pargis.

Kuid lõpuks saabus lahkumistund. Asumaade minister oli õnnelikult lõpetanud läbirääkimised hiinlastega, Bobby võis sõita tagasi Inglismaale. Päikesetõusu ajal oli valmis karavan, mille eesotsas poiss pidi sõitma Tientsini.

Käsi käes Hirutoga astus Bobby välja lossiväravast. Tüdruk tuli temaga hobu-seni, mida ta tasa sillitas üle sõõrmete. Bobby tahtis juba sadulasse istuda. Kuid veel kord pööris ta ümber ja kallistas Hirutot.

Siis istus ta sadulasse, hobune liikus, põrisesid Hiina orkestrite trummid, tolmutpõlvad tõusid hobuste ja kamelite jalgade alt, ning karavan liikus.

Bobby pööris päa ja viipas väikesele printsessile. See seisis värava vahel ja vaatas talle järele. Siis tegi tee käänaku ja väikene printsess kadus igaveseks.

Õnnetusteta saabusid inglased Tientsini ja õnnetusteta lõpetas „Jupiter“ oma pika teekonna. Kolmekuuse sõidu järele paistisid jälle Liverpooli sadamatuled. Tumesinises ülikonnas seisis Bobby laevalael ja vaatas üles mööda Merseyt, kus vilkusid ta kodulinna tuled.

Ragises „Jupiter'i“ ankrukett, laev peatus. Segaselt kuulis Bobby aerulööke, pikk, kitsas paat tuli ristileja juure, ning Bobby arvas, see on lootsipaat. Kuid natukese aja pärast astus kindral Cuning ta juure ja ütles: „Tule!“

Bobby järgis talle. Sõnatult, surnukahvatult jäi ta seisma lävele. Kajutis, kapi lähedal seisis tema ise.

Sääil seisis pruunijukseline poiss tumesinises admiraalilülikonnas, mõök vööil, suur aumärk rinnal. Ta oli täpselt Bobby nägu, ainult kahvatum ja õlgadest kitsam. Bobby arvas alguses, et seisab peegli ees. Kuid peegelpilt liikus hoopis teist viisi kui tema. Ta sirutas sõbralikult naeratades käe ja ütles: „See olen mina, Bobby. Ma tulen tänama sind.“

Siis taipas Bobby, kes oli see peegelpilt, ning ehmatas hirmsasti ja läks punaseks kui vähk. Ta mõistis, et see oli päris troonipärija, Walesi prints, kes oli tulnud, et vahetada osad Bobbyga. Kartlikult tegi Bobby sügava kummarduse ja pomises aunime, mis talle mitu kuud antud. Segaselt ütles ta: „Kuninglik Kõrgus!“

Kuid sõbralikult tuli troonipärija ta juure, raputas ta kätt ja ütles: „Ma tänan sind, Bobby, sa tegid hästi kõik ja teenisid hästi mind ja isamaad.“

Nüüd tuli tagasi Bobby julgus. Ta nägi, et troonipärija oli samasugune poiss kui teisedki ning et ei maksa karta teda! Ausalt ja kõvasti vastates printsi käesurumisele, ütles ta: „Ei vääri tänu, Kuninglik Kõrgus! Oli ju nii ilus!“

Prints naeris. „Ja kui ma ometi tahaksin tänada, mis sa sooviksid endale, Bobby?“

Tekkis vaheaeg. Bobby mõtles järele. See oli kui muinasjutus: oli vaja ainult soovida ning kõik läheb täide. Mida pidi ta soovima, mis oli ilusaim ja parim?

Üsna tasa ja viivitades ütles Bobby: „Ma tahaksin näha veel kord Hirutot, väikest Hiina printsessi.“

Nüüd kohmetas troonipärija. Ta ei teadnud, missugust printsessi arvas Bobby, ta teadis ainult, et nii kaugele ei ulata tema võim. Kurvalt vastas ta: „Seda palvet ma ei saa täita. Palun, soovi midagi muud, Bobby!“

„Ma tean midagi muud,“ ütles Bobby, „kuid see on juba midagi suurt!“

„Noh, ütle lausa!“ sundis prints.

„Minu isa...“ kogeles Bobby, „mu isa tahaks häämeelega saada esimeseks tüüri-meheks...“

Nüüd naeris prints. „Seda ta võib!“ Ta ulatas Bobbyle veel kord käe: „Ela hästi! Esiteks anna oma sõna, et kõik jääb saladuseks, mis sa mulle tegid. Keegi ei tohi teada saada, kes sa olid Hiinas.“

„See jääb saladuseks, Kuninglik Kõrgus,“ ütles Bobby, „annan oma ausõna.“

See oli Bobby Crofti kõnelus troonipärijaga. Kõrval olevas kajutis võttis Henry tal admiraalilülikonna seljast ja riietas ta teise ilusasse ülikonda. Siis lippas Bobby tasa üle lae, ronis alla mööda treppi ja kargas alla paati, mis ootas teda.

Ning nüüd oli lõpul ta suur seiklus. Ta ei olnud enam prints, ta ei olnud enam admiraal, nüüd oli ta jälle tüürimehe poeg Bobby Croft, kes igatses koku ja kelle süda tugevamini lõi mõeldes, et näeb varsi jälle oma armast ema. See oli ometi kaunim kõigest võimust ja hiilgusest! Bobby oli kodus ja sellega oleks lõpp meie lool.

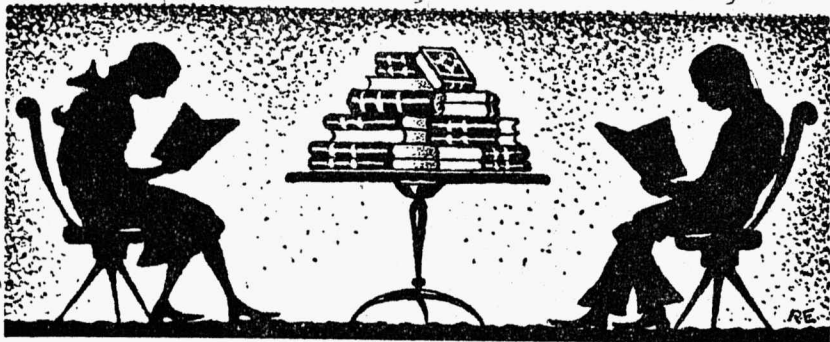
Järgmisel päeval vaatas Bobby Walesi printsi sissesõitu Liverpooli, kus kodanikud hõisates võtsid vastu lapse, kelle seiklustest Hiinas ajalehed kõnelesid imestust äratavaid asju. Bobby oli tänaval, kui sõitis mööda kullatud vanker. Ta viskas oma mütsi õhku ja karjus hääle ära, nagu kõik muud poisid. Ta oli annud oma ausõna

ning ei kõnelenud nüüd ega pärast sõnagi sellest, mis ta teadis prints Hiinareisist.

Selle eest täitusid kõik ta soovid. Ta isa sai tunnistuse, mis tegi ta esimeseks tüürimeheks suurel aurikul ja Bobby ise pääsis aasta pärast Southamptoni merikooli. Säääl ta tõestas, et tal tõesti on merimehe verd ning võrdlemisi noorelt sai ta juba kapteniks ja tubliks merimeheks.

Praegu elab ta mureta pajukist Liverpoolis. Ta on jäänud poissmehiks ja omab suurepärase kogu Hiina puunikerdusi ja vaase, mis ta kogunud oma reisidel pikkade aastate jooksul. Videvikus ta istub sageli nende peenete ilusate asjade seas ja mõtiskleb endamisi. Ta ei räägi midagi, ja keegi ei tea, millest ta mõtleb.

(Lõpp.)

ALEKSIS KIVI.

Tema suurteose „Seitsme venna“ Eesti keeles ilmumise puhul.

A Roose.

2

Nagu eelpool öeldud, on kõige suurema väärtusega teos Kivi loomingus romaan „Seitse venda“. See on kunstilaadiliselt realistlik töö, nagu „Nõmmekingsepadki“.

„Seitsme venna“ sisuks on Jukola seitsme venna elukäik. Vanemate surma järele jääb talupidamine nende hooleks ja nad tahavad perenaist tallu tuua, kuid kositav annab vennastele „korvi“. Siis otsustavad vennaksed lugemise selgeks õppida, mis on iga „kristliku kodaniku tingimatu kohus“. Vennaksed lähevad nüüd kõstri juure aabitsakooli, kus neid õpetab kõster vaheldamisi oma kaheksaastase tütrega tähti veerima, tarbekorral neid karvustamise ja nurkapanemisega karistades. Vennastele läheb vaevaliseks sarnane õppus ja nad otsustavad talupidamisest hoopis loobuda ning metsadesse asuma ja jahti pidama minna. Suitsusauna elama asudes ja jahil käies ilmutavad vennaksed oma iseloomes suurt metsikust. Jahisaagi vähenedes anduvad nad põllutööle. Olukord näitab aga, et nad

üksi omaette elada ei saa, vaid peavad ootamatult ühiskonnaga liituma. Nad asuvad jälle endisse elukohta ning lepivad ära kõstri- ja kirikherraga. Kõik vennad, peale Simeoni, võtavad naised ja hakkavad korralikku elu elama.

Läbi teose põimub idee, et inimene ei või elada ilma ühiskonnata: ta katsub sellest eemalduda kuhugile sügavasse metsa põgenemisega, kuid olukord ajab teda tagasi ühiskonna juure. Vennakseid, keda ei suutnud koolitada raamat, kasvatab kõva elukool tublideks meesteks.

„Seitse venda“ on oma põhitundmuse poolest optimistiline elujaatav teos, perekonna ja rahuliku elu mõnusust kujutav, kuigi seda on tehtud realisti silmaga, mis näeb elu varjukülgi.

Seitset venda, kes iseloomuliselt ise üksteistest küllalt lahkuminevad, ühendab haruldane üksmeelsus, mis aitab neil läbi lüüa ka kõigist elukiatusist ja raskusist. Vennad on leplikud, püsivad ja kannatavad. Kuigi nende mõtetes ja kavatsusis tuleb

esile erinevusi, kaovad need ometigi pea. Võetakse kuulda targema nõu, ent ei põlata ka rumalama ja vähema mõtteavaldust. Nende arupidamistes ja toimingutes valitseb sotsialismi mõte, kuigi ka imperialismi osutub vanema valimises, kelle sõna on püha ja mida tuleb täita viibimata ning täpikäelselt. Oma vabas, metsmehe elus pooldavad ja teostavad nad siiski kõiki ühiskondlisi vormuleid, väike kangekaelsus ja vimm on esialgseks ühiskonnast lahkumise põhjuseks, kuid see taltsub, kui nähakse, et ühiskond polegi nii halb. Ühiskond võtab vastu neid häämeelega, kui nad on vähem metsikud ja toored.

Tugev on vendade püsivus ja hoosus. Kõigi looduse kiusatuste ja takistuste pääle vaatamata rajavad nad metsasoodesse ja padrikuisse eeskujuliku talu. Nende kannatus lugemaõppimistel on otse suurepäraseks kujutuseks nende visaduse maalimisel. Nad õpivad veerima tähti: hambad risti, higitilgad otsal, et aga saaks selgeks lugemise. Sest ilma kirjaoskamiseta ei võta ühiskond neid vastu.

„Seitse venda“ koosneb väga mitmesugustest elementidest ja seepärast võib ta äratada huvi väga mitmesuguses suhtes, mitmesuguste eelarvamistega lugejaile. Siin on tegevust, siin on huvitavat rahvapärast kõnelust, siin on maastiku maale, siin on külaelukujutusi, otsekohest rahvaluulet ning filosoferimist. Teos, mis algab kaunis igavalt ja rahvapärastelt, muutub kordkorralt huvitavamaks ja põnevamaks, selle sõna tõsisel mõttes. Siin on ürginimlikud võitlusekirjeldused oma surmavaenlastega — karudega, härgadega ja loodusjõududega. Romaani raamis jutustatakse kõigi vendade elulugu kuni nende vanaduspäevadeni. Surmajuhtumised jäävad siit

kaugele, mis rikuksid teose päikesepaisteliste meeleolu.

Kõige eelpooltoodu kõrval on „Seitsmenna“ stiil just see, mis teda kannab, mis toob talle tähelepanitava koha nii Soome kui maailmakirjanduses. See kubiseb mahlakast rahvapärastest võrdlusest, naturalistilisest ja humoristilisest lopsakusest. Ei saa anda edasi Kivi omapärast keelt, kui ei too näidet selleks. Võtame juhuslikult ühe katke ta dialoogikõnest:

„Juhani: Liig pööraselt, või õigemini öeldud, liig hoolimatult oleme elanud, seda ei või salata. Pidagem siiski meeles: „noorus ja nõrkus, vanadus ning tarkus“.

Aapo: Kuid aeg on juba targemaks saada, on aeg kõik ihad ja himud mõistuse ikkesse panna ja kõigepäält seda teha, millest kasu, aga mitte seda, mis magusamalt maitseb. Nüüd viibimata meie talu jälle väärilisse korda seadma!

Juhani: Oieti öeldud! Kõigepäält mingem kui sitikad sõnniku kallale ja hommikust õhtuni paukugu Jukola nurgis sõnniku hagude raiumise pakk; kari, tore kari andku lobi oma poolt lisaks; ning tõusku meie talu sõnnikuvirnad, kõrged kui kuninga lossi kuldsed müürid. Nõnda tehkem. Tuleval esmaspäeval hakkame pääle ja põhjalikult.“

Kivi naturalistlikult otsekohene jutustusviis oli põhjuseks, miks ta siiaaani kaua aega Soome arvustajate ja teadusmeeste poolt maha tehti ja alaväärtuslikuks tembeldati. Sel ajal oli võõras romantilisest vaimust läbi imunud kriitikule Kivi teose realistlik toon. Sellepärast on tunnustust leidnud „Seitse venda“ alles hilja ning sellepärast hakkab tegema ta võidukäiku väliskirjandusse alles tänapäeval. Pikkamisi ja visalt pääseb maksvusele „Seitse venda“.

(Lõpp.)

VAARAODE MAAL.

Elly Kärk'i reisimälestused.

Vaaraode maal.

XVII.

Carnaki varemeteni on Luxorist tunni tee, mis meid viib läbi kauniste põldude, palmide, mööda fellaahide majust ja lõpeb roosa graniidist sfinkside alleega. Üks neist alleist koosneb 600 sfinksist. Esimesed templid, väheldased, harilikkuude hoovide ja kolonnidega, on pühendatud kuujumalale Chons'ile ja Osirisile. Eemalt paistavad suurele jumalale Amonile pühendatud suurejoonelise templi varemed ja kõrged terrassid; teda nimetatakse õigusega muistse Egiptuse esimeseks mälestusmärgiks ja seda templit on ehitatud ka kõik vaaraod, alates 12. dünastist Ptolomäuseni. Templi ees on suur 51 meetri kõrgune värav, sammastega külgil. Suurim osa neist hiiglasist on ühest kivist välja raiutud. Milline jõud vedas ja pani nad kohale?

Templi tugedeks on üle 400 mitme-suuruse samba ja pääle pääsissekäigu viivad sinna, kõrvaliste väravate juure, alleed, mida moodustavad ligemalt 1600 sfinksi.

Kunagi piirasid templit pühad puestikud, kus peeti pühi talitusi ja müstteriume, millel rahvas puudus. Säälsamas asusid veebasseinid preestriteile ujumiseks, sest sääduses

oli neile ette kirjutatud end päeval ja ööl kaks korda pesta.

Pääle templi vaatlemist tõusime redelil ühe määratuma väravaposti ülemisele korrale, kust meile ülihuvi-

Vett kandja fellahi tüdruk.

tav vaade avanes sfinks-alleele, araablaste küiladele, kaunistele palmisalustele ja kaugele, päikeses sätehdavale, pühale Niilusele. Keset määratuid templivaremeid — sambaid, obeliske, purustatud kujusid, on näha kaks püüha järve, mille rohekal pinnal peegelduvad suurejoonelised roosakad varemed.

Templi puhastamise ja uuesti ülesäädmise töid jätkatakse; et tasuda

Kortsus ja kuivetanud vanaeideid liiguvad julgemalt väljas — ei nad ise ega ka teised ei näe neis muumijaile sarnanevais olevusis enam naist, päälegi endiseid iludusi. Kuid kõige enam on siin 7—8-aastaseid poisikesi. Tuulena tormavad nad tolmusel teel, mängivad, hüppavad, loobivad kive, luid ja keppe. Nende mängud on väga sarnased põhjamaade laste omile. Paljud mängijaist poi-

Araablaste kool.

töölisile, müüb ettevõtja asutus huvireisijale kaevamisel leitud väikesi kujukesi ja asju, mida siin leida lugemat arvul.

Kui hää on siin, kõrgel üleval, selles vaikuses ja rahus, ja kui kerge hingata selles palavas kuid puhtas ja läbipaistvas õhus!

Ruttamata liigume tagasi tulnud teed läbi araablaste külla. Täiskasvanuid ei ole peaaegu nähagi, nad on põldu kastmas. Naised ja lapsed on kodus, majakestes, ja ei näita endid kunagi tänaval, võoraste juuresolekul.

Sageli näed nende uudishimulikke silmi puude ja majanurkade tagant.

sikesist etendavad lapselhoidja osa ja hoolitsevad oma pisikeste õdede ja vendade eest.

Kujutelge vallutat, lõbusat poissi väikese aastase olevusega kuklas, kes vaatamata oma suure nooruse pääle sääil kindlasti istub ja vanema venna mustast, lakataoliste juustega pääst oma pisikeste kätega kinni hoiab. Kõrgele hüppab ta väike pruun keha hoidja jooksul, kes teiste mängust kaasa kistud, kuid veel ei ole seda juhtunud, et laps säält kukkunud või õlalt maha veerenud oleks. Oma esimest iseseisvust ja vastu pidavust olemasolu eest näitab väike araablane rašutades venna õlal.

Alati ei hüppa ja ei jookse vallatu poiss; kord tuleb ka tema kätte raske ja igava töö järg. Poiss pannakse kooli, kus ta pääasjalikult korraani — muhameedlaste püha raamatut — pähe õpib. Sõõris käikivad nad õpetaja ümber ja kiiguvad

Meie vaimusilmist mööduvad kuningad sõjavankreil ja tallavad haalastamatult oma vaenlasi. Nende kuninglik käik ja uhkus on naiivilt edasi antud kuningate kujutuse suurusega, teistega võrreldes.

Siin näeme üldiselt armastet jahti

Thebä templi varemed.

edasi-tagasi lauldavate palvete taktis. Aegajalt kuulub õpetaja märkus unisel häälel ja kuulub kepilööks laiskleja või vallatu õlale.

Kuidas elasid siis muiste toleaeegsed elanikud? tekib tahmata küsimus, vaadeldes siin neid lapsi. Vastust sellele küsimusele annab iga sein ja sammak; iga templi ja hauakambri kivi ja see vastus on lihtne ja selge. Neis ehitusis piiravad meid kõigist külgedest pildid ja tundub tuhandepäälise seintel kujutatud rahvahulkade sosin.

veelindudele, keset kõrkjaid ja pa-piirust. Lootsiku kahinast tõuseb linde karjana õhku ja neid tabavad jahimeeste osavalt visatud bumerangitaolised lükkid.

Kunstnik ei peatu millegi ees: ta jutustab meile seltskondlise, majanduse ja isegi perekonnaelu kõige täpsemaid peensusi ja koduse elu intiimsusi. Kirjeldab piltlikult sõdu, nuhtlemisi ja pidustusi. Sääl viinamarja kogumine ja viina valmistamine: suurtes anumates muljuvad sajad

[Kiirkäskjalad.

töölised marju jalgega, ojakeseena nirišeb mahl, mida all kogutakse.

Siin näeme klaasist ja savist nõude valmistamist; ehitatakse maju ja töötavad kujurid mälestussammaste raiumisel jne.

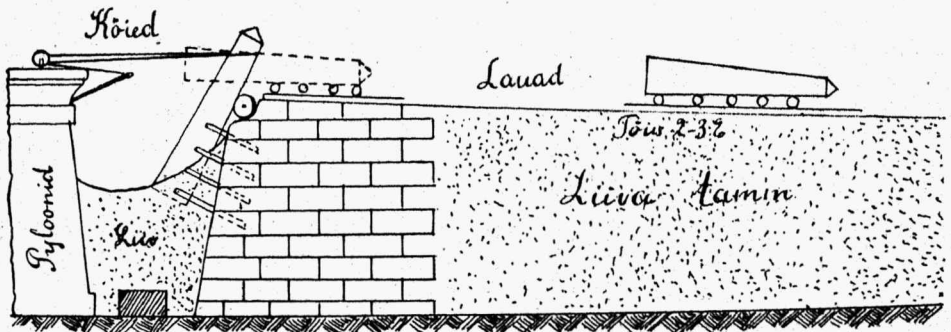
Kolmandal pildil kujutatakse karjamaad, lehma ja mullikaid, karjaseid; sääl ujutakse, pestakse pesu, jahvatatakse teri ja küpsetatakse leiba. Ühe sõnaga — ei ole asja ja tegevust, mida egiptlane ei oleks tarvilikuks pidanud kivis ja värvis jäädvustada.

Huvitav huvireis Egiptuses on lõpetatud. Oleme jälle rongis, kuid nüüd tormame tagasi põhjapoole ja mälestame ühises jutuajamises kõike üleelatud. Raskusi ei olnud vähe ja nad on veel värskelt meeles; rasked ronimised, kriimustatud jalad, magamata ööd; sageli pöörane väsimus ja jõupingutamine, palavus ja lämbumine!

Siiski kahvatub see kõik nende möödunud huvireisi kauniste üleelamiste ja naudingute ees ja sügava rahuldustundega täname oma saastust ita helde anni eest! Oleme jälle Kairos, kus nüüd vaid mõne tunni veedame; tõttame edasi Aleksandriasse ja säält koju, oma kaugele kodumaale.

Elage hästi, te halli mineviku suurejoonelised mälestusmärgid; rikas ja kirju Kairo; elage hästi vabad, uhked kõrbepojad — beduiinid ja saladuslik, jumaldatud vaaraode imedemaa!...

* (Lõpp.)

Egiptlaste muistne ehitusviis. Obeliski püstitamine.

